

26.11.2019

SELVITYS VUODEN 2018 ARVIOINTIKERTOMUKSEN JOHDOSTA SUORITETUISTA TOIMENPITEISTÄ

Muistio on yhteenveto, joka perustuu kaupunginkanslian ja toimialojen tietoihin toimenpiteistä, joihin on ryhdytty tai tullaan ryhtymään vuoden 2018 arviointikertomuksen johdosta.

Harmaalla korostetut kohdat ovat tarkastuslautakunnan toteamukset arviointikertomuksesta vuodelta 2018.

1.2 Tilintarkastuksen johdosta annettujen suositusten seuranta

Tarkastuslautakunta toteaa, että

- johtavien viranhaltijoiden (tilivelvollisten) tulee valvoa, että tilintarkastajan antamien suositusten mukaisiin toimenpiteisiin ryhdytään viivyttämättä havaittujen epäkohtien poistamiseksi.

Kaupunginkanslia toteaa, että kaupunkitasoisessa talousohjausryhmässä on käsitelty tilintarkastajan raporttia ja siinä esitettyjä toimenpidesuosituksia.

2.1 Sitovien toiminnan tavoitteiden arviointi

Tarkastuslautakunta toteaa, että kaupunginkanslian tulee

- jatkossa kiinnittää huomiota siihen, että sitovan tavoitteen mittari vastaa asetettua sitovaa tavoitetta.
- tavoitetta asetettaessa määritellä, mihin suunnitelmaan toteumaa verrataan, kun sitovaksi tavoitteeksi määritellään suunnitelman mukainen toteutus.

Kaupunginkanslia toteaa, että talousarvion 2020 valmistelussa sitovien toiminnan tavoitteiden mittareiden sisältöön on kiinnitetty huomiota.

3.2 Talouden tunnuslukujen kehitys

Tarkastuslautakunta toteaa, että kaupunginkanslian tulee

- ilmoittaa talousarviossa todelliset menokasvutavoitteen laskennassa käytettävät oletukset ja esittää tilinpäätöksessä tavoitteen toteutumisen perusteet nykyistä läpinäkyvämmiin.

26.11.2019

Kaupunginkanslia toteaa, että laskentaperusteiden viestinnällistä esittämistä on pyritty parantamaan talousarvion 2020 esittelymateriaalien yhteydessä. Tilinpäätöksen 2019 valmistelussa pyritään laskentaperusteita selkiyttämään entisestään.

3.3 Tontinluovutuksen taloudelliset vaikutukset

Tarkastuslautakunta toteaa, että kaupunkiympäristön toimialan tulee

- parantaa tonttien hinnoittelun ja laskentaperiaatteiden avoimuutta ja selkeyttä edelleen uusien tontinluovutuslinjausten hyväksymisen jälkeen. Myös myynnin ja vuokraamisen vertailun laskentaperiaatteita tulee selkeyttää.
- varmistaa uusien tontinluovutuslinjausten toteutus siten, että sekä kaupungin taloudellinen etu että asuntotuotannon tavoitteet tulevat otetuksi huomioon.

Kaupunkiympäristön toimiala toteaa, että kaupunginhallitus hyväksyi uudet tontinluovutuslinjaukset ja niiden soveltamisohjeet 1.4.2019. Uudet linjaukset on otettu välittömästi käyttöön Maaomaisuuden kehittäminen ja tontit -palvelussa ja linjauksista ilmeneviä periaatteita on sovellettu hyväksymisen jälkeen tehdyissä tontinvarauksissa. Uusien linjauksien mukaisia, vuokratonteille järjestettäviä hintakilpailuita ollaan valmistelemassa. Linjauksien jalkauttaminen aloitettiin järjestämällä koko palvelulle toukokuussa kaksi koulutustilaisuutta sekä tuottamalla linjauksia käsittelevä, kattava perehdytysmateriaali.

Asuntotonttien uudet maanvuokrausperiaatteet saatetaan poliittiseen päätöksentekoon vuoden 2020 alussa ja uusi maanvuokrauskäytäntö otetaan käyttöön keväällä 2020. Uusien periaatteiden keskeisiä tavoitteita on yleisemmällä tasolla maanvuokraustoiminnan läpinäkyvyyden parantaminen, mutta erityisesti markkinaehtoisien tonttihinnoittelun edistäminen sekä subvention läpinäkyvyyden lisääminen. Loppuvuodesta 2019 tullaan määrittämään sisäinen ohje myynnin ja vuokrauksen vertailun selkiyttämiseksi.

4.1 Palkitsemisen yhdenmukaisuus ja tasa-arvoisuus

Tarkastuslautakunta toteaa, että kaupunginkanslian tulee

- varmistaa, että henkilöstöhallinnon järjestelmät ja aineistot mahdollistavat perusteettomien palkkaerojen havaitsemisen ja tukevat yhdenmukaista tehtävien vaativuuden arviointityötä.
- luoda esihenkilöille ja henkilöstölle läpinäkyvä kriteeristö sille, mikä on olennainen tehtävien vaativuuden muutos, jolla on palkkavaikutuksia.

26.11.2019

- varmistaa, että toimialat ja liikelaitokset konkretisoivat työsuorituksen arviointitekijät yhteistoiminnassa henkilöstön ja henkilöstöjärjestöjen kanssa.
- seurata säännöllisesti sitä, myönnetäänkö henkilökohtaisia lisiä ja kertapalkkioita yhdenmukaisella ja tasa-arvoisella tavalla eri toimialoilla ja liikelaitoksissa.

Kaupunginkanslia toteaa, että HR-tietojärjestelmää kehitetään tukemaan tehtävien vaativuus-, luokittelu- ja palkkavertailuja. Ensi vuonna käyttöön otettava HIJAT2-järjestelmä tulee toimimaan tässä Master-järjestelmänä. HIJAT2:een luodaan TVA-työlle oma työkalu. Kaupunkitasoinen KVTES:n tehtävien vaativuusarviointi- ja luokittelukierros on juuri valmistunut toimistotyön, ICT:n, muun hallinnon ja erilaisten asiantuntijatehtävien osalta. Luokittelu tukee kaupunkitasoista tehtävien vaativuusvertailua ja edistää kaupunkiyhtenäistä palkanmäärittelyä.

Olennessa vaativuusmuutoksen tunnistamiseksi on käynnistetty määrittelytyö kaupungin HR-asiantuntijoiden toimesta. Valmisteilla olevan tukimateriaalin tarkoituksena on tukea esimiehiä ja HR-asiantuntijoita vaativuusmuutosten kuvaamisessa ja niihin liittyvien mahdollisten palkkavaikutusten tunnistamisessa. Tukimateriaali valmistuu tämän vuoden loppuun mennessä.

Työsuorituksen arviointitekijöitä on avattu vaihtelevasti toimialoilla ja liikelaitoksissa kaupungin yhtenäisen kriteeristön pohjalta. Vuoden 2020 alkupuolella kaupunkiyhtenäinen työskentely käynnistyy HR-asiantuntijoiden työpajalla, jossa sovitaan tarkemmin etenemissuunnitelmasta, aikataulusta ja yhteistyöstä toimialojen, liikelaitosten ja kanslian kesken. Tavoitteena on, että kullakin toimialalla ja liikelaitoksessa on nykyistä paremmat omaa toimintaa kuvaavat työsuorituksen arviointikriteerit.

Kertapalkkioiden raportointi sisältää tasa-arvolain mukaiset mies- ja naisnäkökulmat. Seuranta tehdään nyt säännöllisesti henkilöstöjärjestöjen kanssa kaupungin henkilöstöpoliittisessa työryhmässä, viimeksi syyskuussa ja vuoden lopullinen tilanne käsitellään alkuvuodesta 2020. Palkkaraportoinnin uudistaminen laajemminkin tulee sisältämään sukupuolen mukaisen jaottelun. Henkilökohtaisten lisien tarkastelua ei ole vielä toteutettu erillisenä seurantana vaan ne sisältyvät tasa-arvolain mukaiseen palkkakartoitukseen, jossa seurannassa ovat tehtäväkohtaiset palkat ja ns. varsinainen palkka. Uudistuvaan HR-raportointiin tulee sisältymään jatkossa myös henkilökohtaisten lisien erittely. Raportoinnin uudistuminen toteutetaan HIJAT2:n yhteydessä.

26.11.2019

5.1 Tavoitteiden asettaminen tytäryhteisöille ja niiden johdolle

Tarkastuslautakunta toteaa, että kaupunginkanslian tulee

- kiirehtiä omistajastrategioiden valmistelua konsernijaostolle, jotta kaupunginhallitus voi nimetä markkinaehtoisesti toimivat yhtiöt ja päättää niiden omistajastrategiasta.
- sopia yhteistyössä valtuustoryhmien kanssa ennen seuraavia kuntavaaleja, miten erityisesti markkinaehtoisesti toimivissa yhtiöissä turvataan hallitustyöskentelyn riittävä jatkuvuus.
- määritellä yhteistyössä Helsingin kaupungin asunnot Oy:n kanssa, mitä kustannuksia ylläpitokustannuksiin sisällytetään, jotta tavoite ei ole ristiriidassa asuntokannan korjaustarpeiden kanssa.

kaupunginkanslian yhteistyössä kaupunkiympäristön toimialan ja Helsingin Satama Oy:n kanssa tulee

- sujuvoittaa Jätkäsaaren liikennettä kaupunkikonsernin kokonaisedun mukaisesti.

Kaupunginkanslia toteaa, että kaupungin markkinaehtoisesti toimivien tytäryhteisöjen omistajastrategioiden valmistelu on edennyt ja jatkuu kaupunginkansliassa. Tavoitteena on valmistella omistajastrategiat päätöksentekoon alkuvuoden 2020 aikana. Markkinaehtoisesti toimivien tytäryhteisöjen jälkeen omistajastrategiatyötä jatketaan muiden tytäryhteisöjen osalta. Tytäryhteisökohtaisia omistajastrategioita on tarkoitus jatkossa hyödyntää keskeisenä osana kaupungin konserniohjausta sekä tytäryhteisöjen raportointia.

Konserniohjeen mukaisesti kaupungin omistajuudesta ei tule aiheutua haittaa tytäryhteisöille. Tähän liittyy myös tytäryhteisöjen hallitusten riittävä jatkuvuus. Tytäryhteisöjen hallitusten jäsenten valintaprosessia ja sen kehittämistä käsitellään muun muassa konserniohjauksen 4.12.2019 järjestämässä kaupungin sisäisessä seminaarissa, johon on kutsuttu konsernijaoston jäseniä ja suurimpien valtuustoryhmien edustajia. Keskusteluja on tarkoitus jatkaa myös seminaarin jälkeen, jotta valintaprosessi sekä luottamushenkilötaustaisten hallituksen jäsenten että muilla taustoilla nimettävien jäsenten osalta tukisi tulevaisuudessa mahdollisimman hyvin kaupungin omistajatavoitteita.

Kaupunginkanslia toteaa edelleen, että kaupungin talousarviossa asetetaan merkittävimmille tytäryhteisöille tavoitteita. Kiinteistöjen parissa toimiville tytäryhteisöille, kuten Helsingin kaupungin asunnot Oy:lle, on asetettu usean vuoden ajan kiinteistöjen ylläpitokustannuksiin liittyviä tavoitteita. Asetettujen tavoitteiden toteutumista ja toteumaennusteista sekä tulevien vuosien tavoitteista käydään keskustelua konserniohjauksen ja tytäryhteisöjen johdon välillä yhteisissä tapaamisissa. Näin on toimittu myös Helsingin kaupungin asunnot Oy:n osalta syksyllä 2019. Lisäksi talousarviotavoitteiden asettamisprosessia arvioidaan ja

26.11.2019

kehitetään havaittujen tarpeiden mukaan. Tarkoituksena on tulevaisuudessa en-
tisestään vahvistaa talousarviotavoitteiden yhteyttä kulloinkin voimassa olevaan
kaupunkistrategiaan sekä tytäryhteisökohtaisiin omistajastrategioihin.

Kaupunginkanslia toteaa vielä, että kaupunkiympäristön toimiala on yhteis-
työssä kaupunginkanslian ja Helsingin Sataman kanssa laatinut kokonaisvaltai-
sen liikenneratkaisun eli ”Länsilinkin ympäristön yleissuunnitelman”. Työssä laa-
dittiin kolme vaihtoehtoista suunnitteluratkaisua sekä 0+-vaihtoehto katualueen
parannellusta nykytilasta. Valittu ratkaisu esitellään kaupunkiympäristölautakun-
nalle joulukuussa 2019.

Kaupunkiympäristön toimiala toteaa, että Länsilinkin yleissuunnitelma on tarkoi-
tus viedä kaupunkiympäristölautakuntaan 10.12.2019. Yleissuunnitelmassa esi-
tetään jatkoon siltavaihtoehtoa, jossa Ruoholahden sillalle on mahdollista ajaa
eteläsuunnasta. Ratkaisu vastaa Etelä-Helsingin kasvun tavoitteisiin ja keskus-
tan työpaikkojen saavutettavuutta autoliikenteellä.

Maanlaisen kokoojakadun jatkosuunnittelusta kaupunkiympäristölautakunta
päättyi, ettei suunnittelua ole perusteltua jatkaa. Pormestari päätti ottaa asian kä-
sittelyyn kaupunginhallitukseen, jossa päätösasiaa ei ole vielä käsitelty.

6.1 Ulkomaisten investointien, yritysten ja osaajien houkuttelu

Tarkastuslautakunta toteaa, että

kaupunginhallituksen tulee

- edistää pääkaupunkiseudun yhtenäisen brändin luomista markkinoinnin
edistämiseksi ja kansainvälisen tunnettuuden lisäämiseksi.

kaupunginkanslian tulee

- lisätä englanninkielistä viestintää kaupungin toiminnasta ja palveluista.

kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tulee

- seurata englanninkielisen varhaiskasvatuksen ja opetuksen kysyntää,
jotta aloituspaikkoja voidaan tarvittaessa lisätä.

Kaupunginkanslia toteaa, että kaupunginkanslian viestintäosastolla ja kaupun-
gin omistamalla markkinointiyhtiöllä Helsinki Marketing Oy:llä ja Helsingin seu-
dun elinkeinoyhtiöllä Helsinki Business Hubilla on hyvät edellytykset edistää
sitä, että kansainvälisen tunnettuuden lisäämisessä tehdään hyvää yhteistyötä
pääkaupunkiseudun muiden kaupunkien kanssa. Helsinki tarjoaa jatkossakin
muille pääkaupunkiseudun kaupungeille mahdollisuuden kiinnittyä Helsingin
kansainväliseen markkinointiin ja yhtenäiseen Helsinki-brändiin.

26.11.2019

Kaupunginkanslian viestintäosastolla on käynnissä kaupunkitasoinen englanninkielisen viestinnän kehittämisprojekti, josta syntyy toimenpidesuunnitelma sekä lyhyen että pidemmän aikavälin parannuksista. Syksyllä 2019 on selvitetty englanninkielisen kohderyhmän sisältötarpeita käyttäjähaastattelujen, Hel.fi-verkkosivujen hakusanatutkimuksen sekä kaupungin palautejärjestelmän englanninkielisten palautteiden läpikäynnin avulla. Kaupunginkanslian viestintäosastolla on tunnistettu tarve vahvistaa osaston natiivitasoista englannin osaamista ja valmisteltu viestintäasiantuntijan rekrytointia, jotta englanninkielisen viestinnän määrää saadaan lisättyä ja laatua saadaan kehitettyä ottamaan paremmin huomioon vastaanottajien kulttuurinen viitekehys.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala toteaa, että varhaiskasvatuksen osalta kunnallista englanninkielistä toimintaa kehitetään. Kaksikielistä esiopetusta lisätään 1.8.2020 alkaen aloittamalla laajamittainen kaksikielinen suomi-englanti -esiopetus koillisella sekä itäisellä varhaiskasvatusalueella. Uusi kielirikasteinen suomi-englanti esiopetusryhmä aloittaa päiväkotikielisyys Neulasessa. Riskinä toiminnalle on varhaiskasvatuksessa pätevien opettajien löytyminen.

Englanninkielisen opetuksen paikkamäärää kehitetään siten, että lukuvuonna 2020–2021 aloittaville aloituspaikkoja on 75 englanninkielisessä opetuksessa ja kaksikielisessä suomi-englanti opetuksessa 125.

Englanninkielisen koulutuksen lisäksi kasvatuksen ja koulutuksen toimiala lisää kieltenopetusta aloittamalla syksyllä 2020 A2 -kielen opetuksen jo 3. vuosiluokalta lähtien.

Ressun lukion IB-linjan aloituspaikkojen määrä on kaksinkertaistettu. Helsingin kaupungilla on valmius aloittaa englanninkielinen lukiokoulutus. Koulutusta ei ole aloitettu, koska opetus- ja kulttuuriministeriö ei ole myöntänyt englanninkielisen lukiokoulutuksen järjestämislupaa.

Helsingin kielilukiossa aloitetaan syksyllä 2020 suomi-englanti lukiokoulutus. Opiskelija voi suorittaa kaikki pakolliset kurssit englanniksi, mutta ylioppilastutkinto tulee edelleen suorittaa suomeksi.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala toteaa vielä, että Stadin ammatti- ja aikuisopisto on hakenut järjestämislupaa englanninkieliselle koulutukselle. 1.1.2019 alkaen englanninkielisen koulutuksen järjestämislupa myönnettiin matkailualan perustutkintoon, media-alan ja kuvallisen ilmaisun perustutkintoon sekä ravintola- ja cateringalan perustutkintoon. Stadin ammatti- ja aikuisopistossa on käynnistetty englanninkielinen matkailualan perustutkintokoulutus. Koulutus on jatkuvassa haussa, mikä mahdollistaa joustavan koulutuksessa aloittamisen. Koulutustarvetta ja hakijoiden määrää seurataan osana normaalia hakeutumisasihmien raportointia.

26.11.2019

7.1 Perusopetuksen alueellinen tasa-arvoisuus

Tarkastuslautakunta toteaa, että kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tulee

- varmistaa, että erityisopettajien määrä vastaa tukea tarvitsevien oppilaiden kasvavaa määrää, esimerkiksi tukemalla opettajien jatko tai täydennyskoulutustautumista erityisopettajiksi.
- selvittää, miten positiivisen diskriminaation määrärahojen jaossa voidaan ottaa huomioon oppilaiden tarvitsema tehostettu ja erityinen tuki.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala toteaa, että toimialalla on käynnissä peruskoulujen rahoitusperiaatteiden toimivuuden arviointi. Arviointi viedään kasvatus ja koulutuslautakuntaan vuoden 2020 alussa.

Oppimisen tuen vahvistamiseen tullaan kohdentamaan vuonna 2020 perusopetuksessa lisämäärärahoja kaupunginhallituksen esityksen mukaisesti yhteensä 500 000 euroa.

Toimiala esittää edelleen tarpeen mukaan perustettavaksi uusia erityisluokanopettajan ja erityisopettajan virkoja.

Toimiala tukee edelleen palveluksessa olevien opettajien pätevyitymistä erityisluokanopettajaksi maksamalla opiskelun ajalta enintään neljän kuukauden ajalta täydet palkkaedut.

Positiiviseen diskriminaatioon/ myönteiseen erityiskohteluun lisätään vuonna 2020 lisämäärärahoja kaupunginhallituksen esityksen mukaisesti perusopetuksessa sekä toisella asteella yhteensä 500 000 euroa. Rahat tullaan kohdentamaan positiivisen diskriminaation/ myönteisen erityiskohtelun kriteerien mukaisesti.

7.2 Tasavertaiset opiskelumahdollisuudet kaupungin lukioissa

Tarkastuslautakunta toteaa, että kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tulee

- lisätä positiivisen diskriminaation määrärahoja niille lukioille, joissa on tavallista enemmän tarvetta tukitoimille ja opiskelun ohjaukselle.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala toteaa, että positiiviseen diskriminaatioon/ myönteiseen erityiskohteluun lisätään vuonna 2020 lisämäärärahoja kaupunginhallituksen esityksen mukaisesti perusopetuksessa sekä toisella asteella yhteensä 500 000 euroa. Rahat tullaan kohdentamaan positiivisen diskriminaation/ myönteisen erityiskohtelun kriteerien mukaisesti.

26.11.2019

7.3 Toimeentulotuen siirto Kelaan

Tarkastuslautakunta toteaa, että sosiaali- ja terveystoimialan tulee

- varmistaa työnjaon selkeys Kelan kanssa.
- varmistaa, että asiakkaan kohtaamiseen sosiaalityössä on riittävästi aikaa Kela-siirron alkuperäisten tavoitteiden mukaisesti.
- pitää toimeentulotuen omavalvontasuunnitelma julkisesti nähtävänä ja seurata sen toteutumista säännöllisesti sosiaalihuoltolain 47 §:n mukaisesti.

Sosiaali- ja terveystoimiala toteaa, että suunnitellut toimenpiteet on toteutettu nuorten palvelujen ja aikuissosiaalityön osalta. Aikuissosiaalityön front desk -mallin kokeiluja on levitetty koko kaupunkiin. Mallia arvioidaan loppuvuodesta. Kelan ja pääkaupunkiseudun kuntien yhteistyönä on tämän lisäksi toteutettu:

- Huolen tunnistamisen mallista on laadittu ohjeistus, malli laajenee Kelassa valtakunnalliseksi toiminnaksi vuoden loppuun mennessä.
- Esimiesareena järjestettiin noin sadalle Kelan ja pääkaupunkiseudun kuntien esimiehille. Areenassa tutustuttiin toisten työhön ja soviteltiin yhteisiä asiakasprosesseja.
- Kumppaniareena on noin kuukausittain järjestetty webinaari, jossa Kelan ja kuntien yhteistyöasioita tiedotetaan työntekijöille. Osallistujia on ollut parhaimmillaan yli 300 henkilöä.
- Asumisen turvaa -hankkeen avulla on pureuduttu vuokravelkojen ja häätöjen ehkäisemiseen. Hankkeen avulla on pystytty osaltaan vaikuttamaan Kelan asumisen ohjeiden sisältöihin.
- Työt tutuksi Kela kunta -mallin avulla on mahdollista helpommin toteuttaa tehtäväkiertoja ja työhön tutustumisia.
- Kelan edustajia on kutsuttu myös mukaan maakuntavalmisteluun ja pääkaupunkiseudun aikuissosiaalityön koulutuspäiviin.

Kuten sosiaali- ja terveyslautakunta lausui jo keväällä, toimeentulotukityön omavalvontasuunnitelma on päivitetty 1.3.2019 ja se löytyy sosiaali- ja terveystoimen internet-sivuilta: <https://www.hel.fi/static/sote/omavalvontasuunnitelmat/peso/toimeentulotuki-omavalvonta.pdf>. Omavalvontasuunnitelmaa päivitetään tarpeen mukaan säännöllisesti.

26.11.2019

8.1 Lasten ja nuorten pääsy mielenterveyspalvelujen piiriin

Tarkastuslautakunta toteaa, että

sosiaali- ja terveystoimialan tulee

- olemassa olevia toimintoja järjestämällä ja tarvittaessa resursointia lisäämällä perustaa lasten ja nuorten lieviä ja keskivaikeita mielenterveysongelmia arvioiva ja hoitava yksikkö, joka lisäksi toimii jatkohoitopaikkana erikoissairaanhoidolle.
- tehdä yhteistyötä lääkärien rekrytointiongelmien helpottamiseksi lasten- ja nuortenpsykiatriassa. Lääkäripulasta tulee aktiivisesti viestittää sosiaali- ja terveysministeriöön lääkärien koulutusmäärien lisäämiseksi ja lasten- ja nuorisopsykiatrian erikoislääkäreiden saatavuuden varmistamiseksi jatkossa.
- tehdä yhteistyötä HUSin lasten- ja nuortenpsykiatrian kanssa lähetekäytännön
- sujuvoittamiseksi lasten ja nuorten mielenterveyspalveluissa, jotta hoitoon pääsy nopeutuu.
- tehdä yhteistyötä HUSin nuortenpsykiatrian kanssa työnjaon selkiyttämiseksi erityisesti nuorten mielenterveyspalveluissa.
- kehittää lastensuojelun palveluja yhteistyössä HUSin nuortenpsykiatrian kanssa siten, että apua tarvitseville nuorille voidaan tarjota hoitoa viipymättä eikä heitä jouduta tarpeettomasti sijoittamaan hoidon puutteen takia.

kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tulee

- lisätä oppilas- ja opiskeluhuollon psykologipalvelujen saatavuutta.

sosiaali- ja terveystoimialan sekä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tulee

- selvittää mahdollisuus parantaa lasten ja nuorten mielenterveyspalvelujen saatavuutta lisäämällä koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoon psykiatrisia sairaanhoitajia.
- viimeistään psykiatrasta hoitoa edellyttävissä tilanteissa yhteistyössä nimetä lapselle tai nuorelle lääkäri ja vastuuhenkilö, joka koordinoi palveluja ja vastaa tiedonkulusta.

Sosiaali- ja terveystoimiala toteaa, että syksyllä 2019 käynnistettiin Helsingin sosiaali- ja terveystoimialan, kasvatuksen ja koulutuksen toimialan sekä HUSin yhteinen työ, jonka tavoitteena on kuvata yhteinen palveluketju lasten ja nuorten mielenterveysongelmien varhaiseen tunnistamiseen ja hoitoon. Osana palvelu-

26.11.2019

ketjutyötä tehdään suunnitelma tarvittavista palvelujen ja toimintamallien kehittämistoimenpiteistä sekä lasten ja nuorten mielenterveyspalvelujen resursoinnista.

Syksyn aikana on järjestetty neljä sosiaali- ja terveystoimialan, kasvatuksen ja koulutuksen toimialan sekä HUSin yhteistä työpajaa, joissa palveluketjun kuvausta on työstetty. Palveluketjun kuvaus ja ehdotus siihen liittyvistä toimenpiteistä valmistuu vuoden 2019 loppuun mennessä. Kehittämistoimenpiteet koskevat koko palveluketjua mielenterveyden häiriöiden varhaisesta tunnistamisesta intensiivisiin erikoissairaanhoidon palveluihin ja kaikkia toimijoita. Palveluketjutyön tulosten jalkauttaminen aloitetaan vaiheittain vuonna 2020.

Kuten sosiaali- ja terveyslautakunta keväällä totesi lausunnossaan, lääkäreiden puute on vakava haaste tällä hetkellä. Sosiaali- ja terveystoimialalla on käynnistynyt Lääkäreiden saatavuuden ja pysyvyyden edistäminen -hanke terveysasemien ja sisätautien poliklinikan palvelussa vuosina 2019–2021. Lääkärien saatavuutta pyritään parantamaan muun muassa 250 euron palkankorotuksilla terveysasemien lääkäreille. Kaupunginhallituksen linjausten mukaisesti sosiaali- ja terveystoimissa valmistellaan maaliskuuhun 2020 mennessä toimintamalleihin liittyvä toimenpidekokonaisuus, joilla varmistetaan sujuva hoitoon pääsy terveysasemilla.

Myllypuron terveysasemalla on aloittanut marraskuussa matalan kynnyksen mielenterveyspalvelu Mieppi, joka on tarkoitettu Myllypuron, Kivikon ja Kontulan alueella asuville yli 13-vuotiaille nuorille ja aikuisille. Mieppiin voi olla yhteydessä ilman lähetettä ja palvelu on maksutonta asiakkaille. Toimintamallia on tarkoitus laajentaa koko kaupunkiin toiminnan vakiintuessa.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala toteaa, että perusopetuksen oppilashuoltoon kohdennetaan vuonna 2020 lisämäärärahoja kaupunginhallituksen esityksen mukaisesti 500 000 euroa. Määrärahalla lisätään kuraattori- tai psykologipalveluiden saatavuutta.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala toteaa edelleen, että sosiaali- ja terveystoimi sekä kasvatuksen ja koulutuksen toimiala asettivat yhteisen tavoitteen vuodelle 2020. Toimialat suunnittelevat yhdessä lasten sekä nuorten (nuorten palveluketjussa mukana myös HUS) mielenterveysongelmien palveluketjut ja käynnistävät toimet suunnitelman perusteella portaittain.

Toisen asteen opiskelijahuollon resurssien kohdentamista kehitetään täydentämään mitoitusterustetta. Tavoitteena on huomioida paremmin mielenterveyspalveluiden kohdentuminen sekä ammatillisen koulutuksen jatkuvan opiskelijak-sioton tuoma opiskelijavirtauma.

26.11.2019

Toisen asteen toimipaikkoihin, joissa on ollut vaikea saada palvelua määräajassa, on kohdennettu 1,5-kertainen opiskelijahuollon resurssi.

8.2 Lasten ja nuorten pääsy kuntoutusterapioiden piiriin

Tarkastuslautakunta toteaa, että sosiaali- ja terveystoimialan tulee

- vahvistaa lasten ja nuorten kuntoutuspalvelua vastaamaan kysyntää kaupungin eri alueilla.
- perustaa monialainen kuntoutusryhmä lasten ja nuorten kuntoutuksen suunnittelua ja toteutusta varten.
- vahvistaa neuropsykologista kuntoutusosaamista lasten ja nuorten palveluissa.

Sosiaali- ja terveystoimiala toteaa, että lasten toimintaterapiassa on kehitetty omia sisäisiä työskentelytapoja ja -malleja. Varhaiseen puuttumiseen ja oikea-aikaisuuteen on panostettu laajentamalla palvelua 0–2-vuotiaisiin lapsiin ja heidän perheisiinsä. Toimintaterapian palveluja saavat 0–6-vuotiaat lapset. Lasten toimintaterapian käyntimäärät ovat kasvaneet, vuonna 2018 käyntejä oli 2067 ja 31.10.2019 mennessä 2418. Lasten toimintaterapeutteja on 10, joista yksi antaa myös ruotsinkielisiä palveluja.

Oman toiminnan tehostamisen toimenpiteinä on tehty seuraavaa:

- Itäkadun perhekeskuksessa on käynnistetty syksyllä 2019 lasten toimintaterapiaryhmä, jossa jatkokuntoutusta tarvitsevat lapset saavat palvelun kustannustehokkaasti omana toimintana.
- Perhekeskus-toimintamalli on mahdollistanut lasten vanhemmille tehokkaita moniammatilliset yhteisvastaanotot, joiden suunnitteluun ja toteutukseen toimintaterapeutit ovat osallistuneet.

Kehittämisen lisäksi toimintaterapian voimavaroja tullaan vahvistamaan vuonna 2020. Se mahdollistaa tasalaatuisen ja yhtenäisiin kriteereihin perustuvan lasten toimintaterapian jatkokuntoutuksen. Lasten toimintaterapia on tärkeä osa lapsen varhaista tukea ja kaupunkistrategian mukaista lasten ja nuorten syrjäytymisen ehkäisyä.

Lasten ja nuorten monialaista kuntoutustyöryhmää ei vielä ole perustettu. Kuntoutustyöryhmän perustamista käsitellään sosiaali- ja terveystoimen johdon seminaarissa marraskuun viimeisellä viikolla.

Perhekeskuksen, terveys- ja hyvinvointikeskuksen ja seniorikeskuksen toimintamalleissa on kehitetty moniammatillista yhteistyötä, yhtenäisiä palvelutarpeita

26.11.2019

arvioinnin kriteerejä ja saumattomia hoitopolkuja. Moniammatillisessa yhteistyössä on mahdollista huomioida paremmin yhtenäiset konsultaatioon, hoitoon ohjaamiseen ja kuntoutukseen pääsyn kriteerit ja hoitopolut.

HUSin lastenneurologian kanssa on käynnistetty yhteistyö ja sovittu konsultaatiokäytännöt neuvolatiimin ja HUS lastenneurologian välillä.

8.3 Omaishoitoa tukevien palveluiden laatu ja riittävyys

Tarkastuslautakunta toteaa, että sosiaali- ja terveystoimialan tulee

- parantaa yli 64-vuotiaiden omaishoidettavien hoidon laatua omaishoitajan lakisääteisen vapaan aikana sekä ympärivuorokautisessa hoidossa että kotiin annettavana palveluna.
- laajentaa kotiaivustajapalvelu ilta-aikaan tai kehittää uusia kotiin annettavan palvelun muotoja.
- parantaa omaishoidon palveluiden saavutettavuutta järjestämällä kuljetuspalvelun piiriin esimerkiksi taksisetelin avulla.
- tiedottaa entistä laajemmin omaishoitajana toimimisen mahdollisuuksista, erityisesti työssäkäyville.

Sosiaali- ja terveystoimiala toteaa, että yli 64-vuotiaiden omaishoidettavien omaishoitajien lakisääteisen vapaan aikaisen lyhytaikaishoidon kehittämishanketta suunniteltiin, mutta sitä ei hankkeen laajuuden vuoksi käynnistetty. Palvelun kehittämistä kuntouttavaan suuntaan kuitenkin jatketaan.

Kotiin tuotavien palvelujen kehittämistä valmistellaan henkilökohtaisen budjetin kokeilulla. Valmistelun yhteydessä on järjestetty kaksi asiakastyöpajaa. Kun henkilökohtaisen budjetin toteutusmalli on selvä, se viedään tiedoksi sosiaali- ja terveyslautakunnalle. Kotiaivustajapalvelua on voinut saada myös ilta-aikaan.

Kuljetuksiin liittyvä taksisetelien käyttö ei ole hankintalain mukaan mahdollista, koska julkiset hankinnat pitää kilpailuttaa niiden arvon ylittäessä 60 000 euroa.

Työssäkäyville omaishoitajille on julkaistu omaishoidon tuen internetsivuilla heille suunnattu materiaali <https://www.hel.fi/sote/toimipisteet-fi/aakkositain/omaishoito>, <https://www.hel.fi/vammaiset/fi/tuki/omaishoito/>.

26.11.2019

8.4 Ostopalvelujen laatu ja sopimusten hallinta

Tarkastuslautakunta toteaa, että

kaupunginkanslian tulee

- valmistella kaupunginhallitukselle esitys Palvelukeskus Helsinki –liikelaitoksen keskuskeittiön tulevaisuudesta.

kasvatuksen ja koulutuksen toimialan sekä sosiaali- ja terveystoimialan tulee kuntalaisille suunnattujen asiakaspalvelujen kilpailutuksissa

- järjestää potentiaalisille tuottajille tarvittaessa mahdollisuus tutustua palveluun etukäteen siten, että tuottajat kykenevät tekemään realistisen tarjouksen.

sosiaali- ja terveystoimialan tulee kuntalaisille suunnattujen asiakaspalvelujen kilpailutuksissa

- varmistaa, että sopimuksen seuranta on järjestetty siten, että tilaaja, tuottaja ja asiakkaat tuntevat laadunvalvontaprosessin.

Kaupunginkanslia toteaa, että ruoantuotantolaitoksesta on laadittavana tarvekuvauus, jonka yhteydessä määritellään tarkemmin tuotettava ateriamäärä ja tuotantolaitoksen tuleva tuotantokapasiteetti. Lisäksi tehtaan rakentamisesta laaditaan projektisuunnitelma.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala on tarkentanut ikäryhmittäisen väestönusteen perustella ruoantuotantolaitokselta tarvittavia ateriamääriä vuosille 2025–2050. Lähtökohtana on, että ruokapalvelun ylikapasiteetin välttämiseksi koulujen ja päiväkotien nykyiset valmistuskeittiöt jatkavat toimintaansa, eivätkä käytä ruokapalvelutehtaan palveluja. Kilpailutuskohteiksi valitut koulujen ja päiväkotien keittiöt eivät ole olleet Pakkalan tuotantolaitoksen asiakkaita.

Perusvaihtoehdon lisäksi tarvekuvauksessa selvitetään myös muiden, laajempien ja suppeampien tuotantolaitosinvestointivaihtoehtojen kokonaistaloudellisuus koko keittiöverkon kannalta. Tavoitteena on, että tuleva keittiöverkko on kokonaisuutena kustannustehokas ja kykenevä valmistamaan tarvittavan ateriamäärän.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala toteaa, että toimialan toimintatapana on järjestää kilpailutuksissa potentiaalisille tuottajille tarvittaessa mahdollisuus tutustua palveluun etukäteen.

Sosiaali- ja terveystoimiala toteaa, että toimiala on vuoden 2019 aikana kehittänyt uusia toimintatapojen hankintojen vaikuttavuuden ohjaamiseen ja asiakkaiden huomioimiseen.

26.11.2019

Valikoiduissa merkittävien palveluhankintojen valmisteluissa (esim. vaikeavammaisten asumispalvelujen hankinta) on hyödynnetty laajasti asiakkaiden osallistamista mm. palvelumuotoilun keinoin. Lisäksi tuottajien kanssa on kehitetty entistä vaikuttavampaa markkinavuoropuhelua. Näillä keinoilla on tavoiteltu parempia kilpailutus- ja sopimusmekanismeja, jotka luovat parhaat mahdolliset vaikuttimet ja mahdollistavat palvelujen laadun tehokkaan seurannan sopimuskaudella sekä vastaavat käyttäjien tarvetta ja markkinoilla toimivien tuottajien palvelukykyä.

Vuoden 2020 aikana tullaan edelleen jatkamaan em. hankintojen vaikuttavuuden kehittämistä painopisteenä strategisesti merkittävimmät palveluhankinnat. Lisäksi käynnistetään erillinen tuottajaohjauksen rakenteita vahvistava projekti, jossa toimialan tasolla standardoidaan ja kuvataan tuottajaohjauksen toimintatavat sekä tarkastetaan sopimusohjauksen ohjauskeinot mukaan luettuna laadunvalvonnan käytännöt ja sanktiot/ kannustimet.

9.1 Uudisrakentaminen ja laadunvalvonta

Tarkastuslautakunta toteaa, että kaupunkiympäristön toimialan tulee

- kehittää rakennushankkeille mittareita, joilla voidaan seurata rakentamisen laadun kehittymistä.
- edellyttää kaikkien hankkeiden urakoitsijoilta rakentamisen aikataulutuksen ja laaturiskien hyvää hallintaa esimerkiksi urakkaohjelmaan kirjatulla vaatimuksilla.
- parantaa ja yhtenäistää rakennushankkeiden vastaanottoprosesseja esimerkiksi malliasiakirjojen ja ohjeiden avulla.

Kaupunkiympäristön toimiala toteaa laadun mittareista, että Rakennukset ja yleiset alueet -palvelukokonaisuuden palvelutilojen prosessiohje on lähes valmis ja pyritään saamaan kommenttikierrokselle vuoden loppuun mennessä. Uudisrakentamiselle ja peruskorjaukselle on omat ohjeensa, jossa molemmissa käsitellään rakentamisprosessi hankkeistamisesta takuuajaiseen toimivuuden varmistamiseen saakka. Prosessiohjeissa on avattu RALA ry:n em. auditoinneissa esille nostamat haastepaikat, jotta rakentamisprosessissa osataan toimia laadukkaasti lopputuloksen saamiseksi. Prosessiohje yhdenmukaistaa palvelutilojen uudis- ja peruskorjausrakentamisen prosessin sekä kiinnittää huomiota mm. prosessien rajapintoihin, joissa tiedonsiirtymisestä on pidettävä erityisesti huolta.

Uudis- ja peruskorjauskohteet liitetään valmistuttuaan Nuuka-järjestelmään (kulutus- ja olosuhdeseurantajärjestelmään), josta seurataan sisäilmasto-olosuhteiden ja energiankulutustavoitteiden toteutumista takuuajan. Järjestelmästä on välittömästi nähtävissä, täyttääkö olosuhdemittaroitu huone (esim. opetustila)

26.11.2019

tavoitteeksi asetetun Sisäilmastoluokan (normaalisti S2) lämpöolosuhteiltaan ja sisäilman laadultaan.

Aikataulujen toteutumista seurataan jatkuvasti työmaakokouksissa (3–4 viikon välein) ja poikkeamiin reagoidaan välittömästi. Pääurakoitsijan tulee tehdä rakennuttajalle välittömästi ilmoitus ennakoitavasta viivästyksestä tai tapahtuneesta myöhästymisestä sekä tehdä esitykset asiantilan korjaamiseksi tarvittavista toimenpiteistä. Prosessiohjeeseen on kirjattu: jos työmaan aikataulu muuttuu, tulee järjestää erillinen kokous, jossa käydään läpi, miten muuttunut aikataulu vaikuttaa työmaan eri toimijoihin.

Rakennushankkeiden vastaanoton osalta toimivuuden varmistamisen prosessin ensimmäinen ohje on valmistumassa vuoden 2019 loppuun mennessä. Ohje käsittelee Talotekniikan vastaanottomenettelyä ja perustuu kesällä 2018 julkaisuihin RT-kortteihin talotekniikan laadunvarmistus- ja vastaanottomenettelyn prosessikuvauksesta sekä tehtävistä ja dokumentoinnista (RT10-11301 ja RT10-11302). Ohjeessa esitetään TATE-koordinaattorin nimeämistä talotekniikaltaan monimutkaisten palvelutilojen talotekniikan vastaanottovaihetta koordinoimaan (peruskoulut ovat jo talotekniikaltaan monimutkaisia). TATE-koordinaattorin nimeämistä hankkeeseen pilotoidaan Pirkkolan jäähallissa (uudisrakentamishanke) ja Tahvonlahden ala-asteessa (peruskorjaushanke).

Talotekniikan vastaanottomenettelyn ohjeessa on esitetty nelivaiheinen kiinteistöhoitajan perehdytysprosessi. Kiinteistöhoitajan työtä varten rakentamishankkeessa kootaan huoltokirjamateriaali lokakuussa 2018 valmistuneen ohjeistuksen osan 2 ”Huoltokirja-aineiston tuottaminen rakennushankkeessa” mukaisesti. Loppuvuodesta 2019 valmistuvat ohjeistuksen osa 1 ”BEM-huoltokirja Helsingin kaupungin kiinteistöissä, Yleinen osuus” sekä osa 3 ”Huoltokirja kiinteistön käyttö- ja ylläpitovaiheessa”.

Toimivuuden varmistamisen prosessin toinen osio käsittää RALAn palautejärjestelmään laaditut viisi kyselyä, joilla selvitetään joko asiakastoimialan mielipidettä rakentamisprosessista tai loppukäyttäjän käsitystä tilojen toimivuudesta, sisäilmasto-olosuhteista tai kiinteistöhoitajan koulutuksen onnistumisesta. Kyselyjä käydään parhaillaan läpi kasvatus- ja koulutustoimialan tilahallinnon kanssa. Kyselyt valmistuvat pilotointivalmiiksi vuoden 2019 loppuun mennessä.

Toimivuuden varmistamisen prosessin kolmas osio käsittää takuuajalla tehtävän palvelurakennuksen sisäilmasto-olosuhteiden ja energiankulutuksen seurannan Nuuka-järjestelmän avulla. Kolmannen osion ohje on työn alla. Toimivuuden varmistamisen prosessia pilotoidaan keväällä 2020.

26.11.2019

9.2 Päästövähennysten toteuttaminen

Tarkastuslautakunta toteaa, että

kaupunkiympäristön toimialan tulee

- edistää liikenteen päästövähennystavoitteiden saavuttamista aiempaa vaikuttavammilla keinoilla.
- edistää sähköisen liikenteen työryhmän suosituksia.
- lisätä yhteistyötä yritysmaailman, kaupunkilaisten ja taloyhtiöiden kanssa päästövähennysten toteuttamiseksi.

kaupunginkanslian tulee

- kiinnittää huomiota tytäryhteisöjen tavoitteiden valmistelussa siihen, että Helen Oy:n sitova talousarviotavoite olisi nykyistä ohjaavampi, esimerkiksi asettamalla vuositavoitteita hiilidioksidipäästöjen vähennyksille.

Kaupunkiympäristön toimiala toteaa päästövähennysten toteuttamisesta: Raitiotieverkon laajennuksen osalta Länsi-Helsingin raitioteiden liikenteelliset periaatteet käsitellään Kaupunkiympäristölautakunnassa 10.12.2019. Yleissuunnitelma valmistuu keväällä 2020 ja tarkoitus käsitellä valtuustossa tämän valtuustokauden aikana kuten kaupunkistrategiaan on kirjattu. Viikin-Malmin pikaraitiotien yleissuunnitelma on käynnistynyt ja suunnitelma valmistuu ensi vuoden loppuun mennessä. Kaupunkiraitiotien verkko laajenee Pasilan Ilmalan torille. Lisäksi Kalasataman raitiotien toteutushanke Pasilaan on valmisteilla ja Allianssia ollaan kilpailuttamassa. Sähköautojen latauspisteitä on kilpailutettu ja Helen toteuttaa noin 20 latauspaikkaa Helsingin keskustaan. Älyliikenteen kehittämissuunnitelma on valmistunut ja Kaupunkiympäristölautakunta on esittänyt kaupunginhallitukselle sen hyväksymistä. Sen toimenpiteiden toteutukset ovat suunnitella.

Kaupunginkanslia toteaa, että Helen Oy:n kaupunginvaltuustolle raportoitavana talousarviotavoitteena on kaupunginvaltuuston 2.12.2015 hyväksymän Helenin kehitysohjelman toteuttaminen. Markkinaehtoisesti toimivana tytäryhteisönä Helen Oy ja yhtiön hallitus vastaavat kehitysohjelman vaatimista operatiivisista toimenpiteistä.

9.3 Luonnonsuojeluohjelman toteuttaminen

Tarkastuslautakunta toteaa, että kaupunkiympäristön toimialan tulee

- huolehtia siitä, että luonnonsuojelun tavoitteiden toteuttamiseen kohdennetaan riittävät resurssit.

26.11.2019

Kaupunkiympäristön toimiala toteaa, että vuoden aikana on viety kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaoston käsittelyyn kuusi luonnonsuojelualueen perustamisesitystä sekä hoito- ja käyttösuunnitelmaa (Korkeasaarenluoto, Maununnevan laajennus, Madeluoto, Pormestarinluodot, Kajuuttaluodot, Morsianluoto, Haltialan metsä).

Luonnonsuojeluohjelmaa on edistetty myös tekemällä luontoselvityksiä seuraavilla kohteilla: Kruunuvuorenlampi, Tahvonlahdenharju, Veräjämäen lehto, Oulunkylän rantapuiston jalopuulehto. Hoito- ja käyttösuunnitelmia on valmisteltu seuraavilla kohteilla: Uutelan metsä, Rudträsk, Skatanniemi ja Hallanvuori. Lisäksi on päivitetty viiden aiemmin perustetun luonnonsuojelualueen hoito- ja käyttösuunnitelmaa. Vuonna 2019 on aloitettu myös luonnontilan seurannan suunnittelu, jotta seurannan resurssit pystytään kohdentamaan oikein ja luontotarvot säilymään entistä paremmin.

Näin ollen ensimmäisen kerran on onnistuttu edistämään luonnonsuojeluohjelman toteuttamista sen suunnitellussa aikataulussa. Ripeän edistämisen vuonna 2019 on mahdollistanut muun muassa henkilöresursseihin saatu 0,5 henkilötyövuoden lisäys. Lisäksi ensimmäisen kerran on ollut riittävästi rahaa luontoselvitysten sekä hoito- ja käyttösuunnitelmien tekemiseen. Vuoden 2020 määrärahoihin on esitetty vastaava 0,5 henkilötyövuoden lisäresurssi.

Luonto ja ympäristötietoisuus -tiimin henkilöresursseja on aiempaa enemmän kohdistettu luonnonsuojeluohjelman edistämiseen. Prosesseja on sujuvoitettu osaamista parantamalla ja työnjakoa selkeyttämällä. Myös toimialan sisäisiä yhteistyökuvioita on pyritty sujuvoittamaan.

Merkittävä parannus on ollut myös se, että vuonna 2019 kohdistettiin ensimmäisen kerran luonnonsuojelualueille investointimääräraha (500 000 euroa). Investointirahalla suunnitellaan ja toteutetaan luonnonsuojelualueiden kestävää virkistyskäyttöä parantavia rakenteita ja luonnonsuojelua edistäviä toimenpiteitä. Vuonna 2019 on mm. rakennettu Harakan saarelle lintutorni ja suunniteltu Vanhankaupunginlahdelle ruoppauksia.

Vanhankaupunginlahden ja Östersundomin Natura 2000 lintuvesiin kohdistetulla lisämäärärahalla ollaan keskitytty Vanhankaupunginlahden ruoppausten edistämiseen ja viestintäsuunnitelman työstämiseen.